

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 6.4.2005
KOM(2005) 118 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Det europæiske forskningsrum: vejen til videnbaseret vækst

1. DET EUROPÆISKE FORSKNINGSRUM OG VIDENBASERET VÆKST: EU'S TRUMFKORT OG EU'S CHANCE

1.1. Lissabon-målene: løfterne skal holdes

Det bedste, Europa kan gøre for at fremme bæredygtig vækst i en globaliseret økonomi, er at investere i viden...

Som hovedmål for EU satte Europa-Kommissionen følgende: at fostre bæredygtig velstand og solidaritet, at genskabe EU's kontakt med borgerne og at gøre Unionen til en stærk global partner. EU's forskningspolitik og forslaget til nyt rammeprogram, som skal være med til at gennemføre den, afspejler en stærk vilje til at opfylde løfterne.

Som drivkraft i produktionen og udnyttelsen af viden er forskning først og fremmest en støttestøtte for gennemførelsen af Lissabon-strategien, der vil gøre Europa til verdens mest dynamiske og konkurrencedygtige, videnbaserede økonomi, i stand til at opretholde den økonomiske vækst, beskæftigelsen og den sociale samhørighed.

Lissabon-strategien er jo EU's program for, hvordan økonomisk vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse skal forlignes med social og miljømæssig bæredygtighed. Lissabon handler om at sikre den europæiske samfundsmodel for nuværende og fremtidige generationer mod den voksende globale konkurrence og de aldrende befolkninger.

Viden er grundlaget for alle dele af Lissabon-strategien. I dag afhænger økonomien og borgernes velstand af fremgang i viden og udmøntning af viden i nye produkter, processer og tjenester. Det gælder i særlig grad for Europa, der ikke kan konkurrere på naturressourcer og ikke vil konkurrere på billig arbejdskraft eller dårlig miljøbeskyttelse. Europas svar må ligge i øget produktivitet og i produkternes og tjenesternes værditilvækst.

Samtidig er viden et hovedelement i den europæiske livsform. Viden understøtter bæredygtig udvikling: både bedre levestandard, livskvalitet, sundhed og et godt miljø afhænger i høj grad af fremgang i viden og anvendelse af viden til at håndtere samfundets udfordringer.

Investering i viden er afgjort den bedste og måske den eneste måde, EU kan fremme den økonomiske vækst på, skabe flere og bedre job, samtidig med at den sociale fremgang og den miljømæssige bæredygtighed sikres. Med andre ord: investering i viden er Europas chance for at styrke sin samfundsmodel.

Gruppen på højt plan under Wim Koks ledelse¹ erkendte, at viden må spille den centrale rolle, og anbefalede, at videnssamfundets virkeliggørelse skulle være EU's højest prioriterede mål. I sine forslag til midtvejsevaluering af Lissabon-strategien fremhævede Kommissionen, at viden og innovation var drivkraften for vækst i Europa, og foreslog at intensivere indsatsen for at stimulere videnbaseret vækst. Europa-Parlamentet gav kraftig opbakning til

¹ "Facing the Challenge: The Lisbon strategy for Growth and Employment", november 2004.

dette synspunkt i sin beslutning fra marts 2005, "Retningslinjer for EU's politik til støtte af forskning", som byggede på en betænkning skrevet af Pia Elda Locatelli².

EU har netop atter på højeste plan bekræftet Lissabon-målene. På Det Europæiske Råds møde i marts 2005 erklærede de europæiske stats- og regeringschefer, at de sigtede mod at øge potentialet for økonomisk vækst og styrke Europas konkurrenceevne ved først og fremmest at investere i viden, innovation og menneskelig kapital.

1.2. Viden i arbejde - et samspil af tre faktorer: forskning, uddannelse og innovation

...Alligevel investerer EU betydeligt mindre i forskning og udvikling end sine handels-partnere.

Skal Europa udvikle sig til en virkelig konkurrencedygtig, videnbaseret økonomi, må vi blive bedre til at producere viden gennem forskning, til at formidle den gennem uddannelse og til at anvende den gennem innovation.

Samspillet mellem disse tre videnfaktorer, forskning, uddannelse og innovation, fungerer bedst, når rammebetingelserne belønner viden, der sættes i arbejde til gavn for økonomi og samfund.

I dag bruger EU kun 1,96 % af sit BNP på forskning og udvikling. I USA er tallet 2,59 %, i Japan 3,12 % og i Korea 2,9 %. Afstanden mellem USA og EU er for tiden på omkring 130 mia. EUR om året, hvoraf 80 % skyldes forskellen i den private sektors udgifter til forskning og udvikling.

På Barcelona-mødet i marts 2002 satte Det Europæiske Råd sig som mål at hæve forskningsindsatsen til 3 % af EU's BNP, hvoraf to tredjedele skulle komme fra private investeringer. I marts 2005 har Det Europæiske Råd netop bekræftet dette mål. For at nå det må medlemsstaterne og EU forny deres indsats for at styrke det offentlige forskningsfinansiering og forbedre rammebetingelserne for private F&U-investeringer og hurtig udnyttelse af opdagelser og opfindelser.

Som led i forslagene til midtvejsrevisionen af Lissabon-strategien meddelte Europa-Kommissionen, at den ville stille forslag til sådanne foranstaltninger, f.eks. om at indføre skattemæssige incitamenter til forskning og innovation, forbedre og tilpasse reglerne for intellektuel ejendomsret, revidere statsstøttereglerne for at stimulere til forskning og innovation, forbedre og tilpasse reglerne for intellektuel ejendomsret, lette transaktioner med risikovillig kapital i europæisk skala og styrke forbindelserne mellem universiteterne og erhvervslivet.

Samtidig sætter Europa-Kommissionen videnøkonomien i centrum af mange EU-finansierede programmer.

² P6_TA-PROV(2005)0077.

1.3. EU's finansieringsinstrumenter i indsatsen for videnbaseret vækst

Mange EU-programmer er med til at stimulere videnbaseret vækst, men forskningsprogrammet er videnpolitikens hjørnesten.

Europa-Kommissionens forslag til EU's nye finansielle overslag for 2007-2013, som i vid udstrækning er udformet på grundlag af Lissabon-dagsordenen, øger vægten af viden og innovation i de fremtidige EU-budgetter. For at fremhjælpe videnøkonomien på en sammenhængende måde må der sættes ind med et bredt spektrum af finansieringsredskaber.

De mest relevante af dem er:

- **Strukturfondene og Samhørighedsfonden**, som skal styrke videnkapaciteten i hele Den Europæiske Union ved at øge kapaciteten for forskning og udvikling i de mindre fremskredne regioner og ved gennem innovation, uddannelse og en moderne infrastruktur at sikre, at forskningens frugter spredes til alle regioner. Forskning og udvikling, innovation og overgang til videnøkonomi er med blandt topprioriteterne inden for de tre nye mål for EU's regionalpolitik (konvergens, regional konkurrenceevne og europæisk territorialt samarbejde).
- **Rammeprogrammet for innovation og konkurrenceevne**, som skal øge Europas innovationskapacitet ved at støtte små og mellemstore virksomheder, innovationsnetværk, resultatformidling, teknologioverførsel og finansiering af teknologisk innovation ved hjælp af risikovillig kapital.
- **De nye programmer for uddannelse**, som skal øge kapaciteten til at frembringe, beherske og udnytte viden i Europa ved en integreret indsats for livslang uddannelse, især universitets- og forskeruddannelse.
- **Programmet for de transeuropæiske net**, som i paneuropæisk skala skal sikre udbygning af infrastruktur og systemer, der bygger på og understøtter fortsat forskning, udvikling og innovation (f.eks. Galileo).
- **Den nye Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne**, hvis hovedformål er at styrke land- og skovbrugets konkurrenceevne, at sikre bæredygtig arealforvaltning, at diversificere landdistrikternes økonomi og at hæve livskvaliteten på landet.

Inden for forskningen ligger den centrale satsning på at støtte videnøkonomiens udvikling og gøre EU konkurrencedygtig på verdensplan i det nye forskningsrammeprogram, det syvende i rækken, som bliver den struktur, der skal forvalte EU-budgettets bevillinger til forskning og udvikling mellem 2007 og 2013.

2. DET SYVENDE FORSKNINGSRAMMEPROGRAM: 4 MÅL

En bred offentlig høring er mundet ud i fire hovedmål for EU-forskningen:

Kommissionens junimeddelelse fra 2004 om den europæiske forskningspolitik³ markerede et skridt i retning af en fuldt udbygget forskningspolitik på europæisk plan, hvor der tages højde for et bredt spektrum af forskningsbehov og forskningskategorier.

Kommissionen foreslog et antal retningslinjer for fremgangsmåden: konsolidering af støtten til tværnationale samarbejdsprojekter om emner med forbindelse til politiske hovedmål, etablering af mere langsigtede offentlig-private partnerskaber om støtte til erhvervsorienteret teknologiudvikling, mere EU-støtte til grundforskning og iværksættelse af nye tiltag på områder, hvor EU-merværdien er høj, f.eks. projektering af ny forskningsinfrastruktur, der er for stor en mundfuld for medlemsstaterne enkeltvis.

Denne fremgangsmåde har været genstand for omfattende drøftelser i Rådet, Europa-Parlamentet, Regionsudvalget og Det Økonomiske og Sociale Udvalg. Det har også været udsendt til bred høring i det videnskabelige samfund, erhvervslivet og andre berørte kredse. På det grundlag foreslår Kommissionen et nyt forskningsrammeprogram med fire mål, understøttet af hver sit program.

De fire programmer er:

2.1. Samarbejde

At opnå en førende position på centrale videnskabelige og teknologiske områder gennem samarbejde,

At opnå en førende position på centrale videnskabelige og teknologiske områder ved støtte til samarbejde mellem universiteter, erhvervsliv, forskningscentre og myndigheder i hele EU og med resten af verden.

Med over halvdelen af det syvende rammeprograms samlede budget vil dette program omfatte hele spektret af forskningsaktiviteter, der udføres i tværnationalt samarbejde, lige fra samarbejdsprojekter og -netværk til samordning af nationale forskningsprogrammer. Inden for hvert tema vil der blive gjort smidig brug af alle foranstaltninger og finansieringsordninger på den måde, der bedst tjener temaets mål. Samlingen af temaer i ét program gør det lettere at arbejde tværematisk for at tage udfordringer af fælles interesse op og tilskynder således til tværfaglige projekter. Fællesskabsfinansieringens katalysatorvirkning for anden offentlig forskningsfinansiering styrkes gennem stort anlagte ERA-NET-aktiviteter, der vil stimulere til forskning på bestemte områder via sammensluttede nationale programmer.

Det internationale samarbejde mellem EU og tredjelande er en vigtig dimension af denne indsats. Afhængig af hvilke temaer, der tages op, vil der blive iværksat særlige foranstaltninger sammen med lande eller landegrupper uden for EU, hvor der er fælles interesse for det.

³ KOM (2004) 353 af 16.6.2004.

2.2. Idéer

at styrke kvaliteten af Europas videngrundlag ved at stimulere til konkurrence mellem forskere på EU-plan,

At stimulere kreativiteten og kvaliteten i europæisk forskning ved at finansiere "frontlinjeforskning" udført af enkelte forskerhold i indbyrdes konkurrence på europæisk plan.

Med den opgave at indblæse ny dynamik i forskningen ved at belønne særlig fremragende kvalitet gennem konkurrence og tiltrække de bedste hjerner vil der blive oprettet et europæisk forskningsråd, som skal finansiere forskerinitierede projekter på alle videnskabelige og teknologiske felter, herunder teknisk videnskab, samfundsøkonomi og humaniora. Projekterne udvælges ved kollegial kritik (*peer review*) med videnskabelig kvalitet som eneste kriterium. Det Europæiske Forskningsråd bliver helt selvstændigt, styret af en forsamling af fremtrædende forskere, der arbejder tværfagligt og udpeges af Kommissionen efter indstilling fra forskersamfundet. Ved at nedsætte Det Europæiske Forskningsråd inden for rammerne af Det Europæiske Fællesskab får man den bedste sikkerhed for rådets selvstændighed.

2.3. Mennesker

at styrke forskernes karriereudsigter og mobilitet,

At udvikle og styrke europæisk forsknings menneskelige potentiale ved støtte til uddannelse, mobilitet og udvikling af europæiske forskerkarrierer.

Med dette program skal de eksisterende Marie Curie-aktiviteter forstærkes og fokuseres mere på centrale aspekter af færdigheds- og karriereudviklingen, øget mobilitet mellem universitets- og erhvervsmiljøer og stærkere forbindelser til de nationale systemer.

2.4. Kapacitet

og at udvikle og udnytte EU's forskningskapacitet effektivt gennem infrastruktur i stor skala, regionalt samarbejde og innovative små og mellemstore virksomheder.

At øge forsknings- og innovationskapaciteten i hele Europa.

Her handler det om at sikre optimal udnyttelse og udbygning af forskningsinfrastrukturen, at støtte regionale forskningsbaserede kompetenceklynger, at frigøre hele forskningspotentialet i EU's konvergensregioner og fjernområder, at støtte forskning til gavn for små og mellemstore virksomheder, at øge kontakten mellem videnskab og samfund og at tilrettelægge og koordinere en politik for internationalt videnskabs- og teknologisamarbejde. Under ét vil virkningen af disse programmer give mulighed for, at styrke europæiske kraftcentre på forskellige områder, og for at nye kan opstå.

3. KONTINUITET - OG EN NY IMPULS TIL LISSABON-STRATEGIEN

Det nye program vil bygge videre på den vellykkede satsning på at opbygge et europæisk forskningsrum.

Nok fastholdes den nødvendige kontinuitet i forhold til forgængerprogrammet, ligesom man bygger videre på bedste praksis, men det nye - syvende - rammeprogram bliver ikke bare "et rammeprogram som alle de andre". Qua indhold, tilrettelæggelse, gennemførelsesmidler og forvaltningsredskaber er det udformet som et centralt bidrag til relanceringen af Lissabon-strategien.

3.1. Vægten lægges på forskningstemaer snarere end "instrumenter"

Til de nuværende forskningsområder føjes rumfart og sikkerhed.

Det sjette rammeprogram var tilrettelagt som et bidrag til opbygningen af det europæiske forskningsrum. Det lagde stor vægt på nye virkemidler for at strukturere forskningsbestræbelserne og overvinde fragmenteringen. For at fremskaffe ressourcer i tilstrækkeligt omfang og undgå, at de spredtes, koncentrerede det sjette rammeprogram indsatsen om få, udvalgte temaer og emner.

Det syvende rammeprogram vil videreføre støtten til virkeliggørelse af det europæiske forskningsrum, som er et centralt led i EU's forskningspolitik. Men det lægger eftertrykkeligt vægten på forskningstemaer inden for områder, hvor EU bør styrke sit videngrundlag og udnytte det bedre, tage teten teknologisk og gøre sin forskningsindsats mere synlig.

Dets temaer bygger i vid udstrækning videre på temaerne fra sjette rammeprogram og ligger på en række hovedområder, hvor erkendelsen gør fremskridt, hvor lovende videnskabelige og teknologiske veje frem netop er ved at åbne sig, og hvor EU udfordres af samfundsmæssige, økonomiske og erhvervsmæssige problemer. Det fælles sigte for alle temaer er at bidrage til bæredygtig udvikling, både i EU og på verdensplan.

Forskningstemaerne fra sjette rammeprogram - f.eks. sundhed, bioteknologi, informationsteknologi, nanoteknologi, transport, energi og miljø - udvides med ét til: sikkerheds- og rumforskning, hvad der afspejler den stigende betydning EU har tillagt disse områder i den seneste periode⁴.

Inden for hvert tema bliver der tilstrækkelig fleksible muligheder for at tage nye emner af videnskabelig, erhvervsmæssig eller politisk interesse op. For højtprioriterede, tværtematiske forskningsområder vil Kommissionen sørge for, at der etableres en samordnende, tværgående integration, herunder ved hjælp af egnede interne koordinationsstrukturer. Et af disse højtprioriterede områder er havforskning og -teknologi.

⁴ På disse områder kan der blive behov for særlige gennemførelsesregler.

3.2. Erhvervslivets behov imødekommes

Forbindelsen til konkurrenceevnen styrkes

ved udnyttelse af teknologiplatfor menes forskningsdagsordener

og ved samarbejde med et nyt program for konkurrenceevne og innovation.

Afgørende for europæiske virksomheders konkurrenceevne er det, at erhvervslivets forskningsinvesteringer og teknologiindhold øges. På europæisk plan fører forskningsrammeprogrammet frem mod disse mål ved at støtte erhvervsrelevante F&U-projekter og ved at tilskynde de største talenter fra universiteter og virksomheder til at arbejde sammen.

Det syvende rammeprogram er tilrettelagt med det formål at imødekomme erhvervslivets behov bedre. På erhvervsrelevante områder vil der under udarbejdelsen af arbejdsprogrammerne blive taget hensyn til de strategiske forskningsdagsordener, der udarbejdes af teknologiplatforme under erhvervslivets ledelse. Disse strategiske forskningsdagsordener, der klarlægger forskningsudfordringernes europæiske dimension, påvirker også de nationale forskningsprogrammer. Desuden er de, i og med at de altid ser på nye opfinders muligheder på markedet, med til at overvinde Europa svaghed, hvad angår forretningsmæssig udnyttelse af forskningsresultater.

Indsatsen for at støtte universiteters og forskningscentres forskning for små og mellemstore virksomheder vil få et betydeligt større omfang.

Forskningsrammeprogrammet og rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation vil fungere side om side og med en høj grad af samvirke til støtte for Lissabon-målene. Konkurrenceevne- og innovationsprogrammet vil f.eks. yde støtte til netværk, der hjælper små og mellemstore virksomheder til at deltage i forskningsrammeprogrammet; det vil finansiere en støtteordning for innovation i virksomheder og en ny ordning for små og mellemstore virksomheder med høj vækst og stor innovation, hvis formål er at slå bro over den kapitalmarkedskløft, der hindrer disse virksomheder i at udnytte forskningsresultater.

På en række udvalgte områder af særlig relevans for EU (se nedenfor) vil der blive iværksat omfattende initiativer til erhvervs- og teknologiforskning i europæisk skala.

Desuden vil erhvervslivet blive tilskyndet til at deltage i alle finansieringsordningerne, og der vil blive gjort en særlig indsats for at tilskynde erhvervslivet til at bidrage mere aktivt til ekspertisenettene.

3.3. Forbindelserne til nationale og private satsninger styrkes

Der vil blive ydet støtte til offentlig-private teknologiinitiativer på områder af væsentlig interesse som f.eks. innovativ medicin eller lufttrafikstyring

Det er et kernepunkt i Lissabon-dagsordenen at styrke forbindelserne og sammenhængen mellem EU's og medlemsstaternes politikker og aktiviteter. Dette skal gennem det syvende rammeprogram opnås ved bl.a. at indføre forskellige typer stort anlagte initiativer finansieret fra flere kilder.

- **"Fælles teknologiinitiativer"** på områder af væsentlig offentlig interesse på europæisk niveau. De udvælges i samråd med erhvervslivet, særlig de europæiske teknologiplatforme. Teknologiinitiativerne forankres solidt i samarbejdsprogrammets

Der vil blive gjort en indsats for at samle nationale bestræbelser på områder som metrologi og bioteknologi.

Udvælgelsen vil i alle tilfælde ske på grundlag af klare kriterier som merværdi, løftestangseffekt og privat engagement på top-plan.

temaområder. Fælles teknologiinitiativer, der kan tage form af fællesforetagender, er der i øjeblikket tanker om inden for innovativ medicin, nanoelektronik, indlejrede systemer, luftfartsteknik og lufttrafikstyring, brint og brændselsceller samt global miljø- og sikkerhedsovervågning. Under Euratom-programmet kan der blive tale om fællesforetagender, f.eks. på området nukleart affald. Senere vil der blive peget på andre mulige temaer.

- **Fælles gennemførelse af nationale forskningsprogrammer** på grundlag af traktatens artikel 169. Denne mulighed har indtil videre været udnyttet én gang, nemlig til et fælles program for klinisk forskning med henblik på at udvikle vacciner og behandlinger for HIV, malaria og tuberkulose. Flere initiativer vedrørende emner som metrologi, bioteknologi, samfundsvidenskab og vandforskning er for tiden under overvejelse. Den type samordningstiltag i stor skala vil også passe med strategierne for samarbejdsprogrammets temaer.
- **Ny infrastruktur af europæisk interesse**, der skal betjene forskersamfundet og erhvervslivet i europæisk skala. Der vil blive tilrettelagt en mekanisme svarende til den, der anvendes for de transeuropæiske net, og under udnyttelse af arbejdet i Det Europæiske Strategiforum for Forskningsinfrastrukturer. Der vil blive tilstræbt et stærkt samspil med strukturfondene.

Disse initiativer får tre fælles kendetegn:

- De vedtages direkte af Rådet og Parlamentet (eller Rådet i samråd med Parlamentet) på grundlag af forslag fra Europa-Kommissionen i overensstemmelse med traktatens artikel 166, stk. 3⁵, 169⁶ eller 171⁷.
- De bliver særlig egnede for initiativer med skiftende deltagerkreds, dvs. at de mest interesserede lande er med.
- De gennemføres ved hjælp af finansieringsplaner, som i forskellige størrelsesforhold kombinerer flere finansieringskilder og -arter: privat finansiering, statslig finansiering, støtte fra rammeprogrammet og bidrag fra andre EU-kilder som f.eks. strukturfondene og Den Europæiske Investeringsbank (EIB).

Hvilke områder der egner sig for denne kategori af tiltag, er Kommissionen for indeværende ved at undersøge i tæt samarbejde med erhvervsliv, forskersamfund og myndigheder. Den nøjere fastlæggelse af emner vil ske

⁵ "Rammeprogrammet iværksættes ved hjælp af særprogrammer, der udarbejdes inden for hver enkelt af aktionerne. (...)"

⁶ "Under iværksættelsen af det flerårige rammeprogram kan Fællesskabet i forståelse med de pågældende medlemsstater åbne mulighed for deltagelse i forsknings- og udviklingsprogrammer, der iværksættes af flere medlemsstater, herunder deltagelse i de strukturer, der oprettes til gennemførelsen af disse programmer."

⁷ "Fællesskabet kan oprette fællesforetagender eller enhver anden struktur, der er nødvendig for korrekt gennemførelse af programmerne for forskning, teknologisk udvikling og demonstration i Fællesskabet."

på grundlag af to typer kriterier: dels generelle kriterier, bl.a. merværdien ved at gennemføre et tiltag i europæisk skala og manglende muligheder for at nå målene ved hjælp af det syvende rammeprogram's "normale" finansieringsordninger, og specifikke kriterier, som omfatter tilsagn fra topniveau i erhvervslivet og - for de fælles teknologiinitiativers vedkommende - projektets mulighed for at tiltrække national og privat finansiering.

Hertil kommer, at det syvende rammeprogram vil omfatte en "finansieringsfacilitet for risikodeling", hvis formål er at fremme private forskningsinvesteringer ved at give bedre muligheder for at optage lån i Den Europæiske Investeringsbank (EIB) til store europæiske forskningsinitiativer. Denne mekanisme vil muliggøre bredere udlån fra EIB til FTU-aktioner (fælles teknologiinitiativer, store samarbejdsprojekter og ny forskningsinfrastruktur).

3.4. EU's potentiale udnyttes til bunds

For at udnytte hele det udvidede EU's forskningspotentiale

Videnøkonomien og vidensamfundet kan kun realiseres, hvis kvaliteten af europæisk forskning højnes, og hvis samtidig det store uudnyttede forskningspotentiale, der findes overalt i EU, udnyttes bedre.

vil der blive ydet særlig støtte til regioner, til små og mellemstore virksomheder og til "videnskab og samfund".

Særlige tiltag vil blive iværksat for at hjælpe med til at frigøre og udvikle det potentiale, der ligger i forskningsgrupper i EU's konvergensregioner og fjernområder. Det skal sætte disse grupper i stand til at konkurrere internationalt og gøre det muligt at rekruttere forskere fra andre EU-lande, udstationere forsknings- og administrationspersonale, organisere evalueringsfaciliteter og anskaffe og opbygge forskningsudstyr. På den måde kan man medvirke til at pege på behov og muligheder for at styrke forskningskapaciteten ved bestående og fremvoksende ekspertisecentre i disse egne, behov og muligheder, som strukturfondene derpå kan imødekomme.

For at styrke forskningspotentialet i europæiske regioner vil der blive ydet støtte til udvikling af regionale forskningsbaserede kompetenceklynger, der omfatter universiteter, forskningscentre, virksomheder og regionale myndigheder.

Samspelet med EU's regionalpolitik bør styrkes under det syvende ramme-program, specielt kapacitetsprogrammet. Kommissionen vil stille forslag om strategiske retningslinjer for samhørighed i Fællesskabet. De vil vise, hvordan nationale og regionale myndigheder med ansvar for forvaltning af strukturfondsprogrammerne bør tage hensyn til den prioritering, der fastsættes på EU-niveau. Forskning og udvikling er (sammen med innovation og uddannelse) hovedtemaer under alle strukturfondsmålne, så retningslinjerne bliver en lejlighed til tilskynde forvaltningsmyndighederne kraftigt til at styre mod investeringer, der supplerer EU's forskningspolitik.

Der vil blive gjort en bred indsats for at fremkalde en mere harmonisk integration af den videnskabelige og teknologiske stræben i det europæiske samfund og medvirke til opbygningen af et demokratisk og blomstrende

vidensamfund, for opbygningen af en videnøkonomi kræver bred opbakning i befolkningen. EU's indsats vil bl.a. sigte mod at udvikle sammenhængende politikker og offentlige styringsmodeller for forskning og udvikling og mod at forbedre og udvide dialogen om videnskab og teknik. Særlig energi vil der blive lagt i at tiltrække yngre generationer og kvinder til karrierer i forskning og teknologiudvikling og i at tage hensyn til kønsaspektet i forskningen. I kraft af sin bredde og på grund af sin karakter af positivt fremtidsprojekt er EU's forskningsindsats velegnet som middel til at atter at vække borgernes interesse for unionsprojektet som helhed.

3.5. Finansieringsinstrumenterne rationaliseres

Gennemførelsen:

I sjette rammeprogram blev der indført nye "instrumenter" til finansiering for at øge virkningen af EU's forskningsfinansiering på forskningsindsatsen i Europa og bidrage til struktureringen af det europæiske forskningsrum.

- gøres mere rationel

De positive resultater af denne nyskabelse og nødvendigheden af at undgå for hyppige ændringer af den måde, EU finansierer forskning på, taler for en høj grad af kontinuitet i finansieringsformerne og for konsolidering af deres strukturerende virkning.

- baseres på forskningsemner snarere end på instrumenter

Samtidig viser erfaringerne fra sjette rammeprogram, at der kan og bør tages skridt til at forbedre ikke blot den praktiske gennemførelse af ordningerne, men også den måde, de præsenteres og tilrettelægges på.

På grundlag af anbefalingerne fra et panel under forsæde af Ramon Marimon og på grundlag af femårsevalueringen af rammeprogrammet, foretaget af et panel under forsæde af Erkki Ormala, er der fastlagt en ny fremgangsmåde, der giver mulighed for at nå EU's forskningspolitiske mål lettere, mere effektivt og med større fleksibilitet.

Der vil blive anvendt færre "finansieringsordninger", som til gengæld bliver enklere og kan udnyttes hver for sig eller i kombination med hinanden, med større smidighed og frihed, til støtte for de forskellige former for indsats.

Forskningsprojekternes mål og de forskningspolitiske målsætninger, herunder dem, der sigter mod at strukturere forskningsbestræbelserne, indkapsles nu ikke længere i "instrumenterne", men vil blive klart og udtrykkeligt fastsat i arbejdsprogrammerne. For hvert emne, som der indkaldes forslag til, opstilles der videnskabelige mål og angivelser af aktiviteterens omfang og de forventede resultater. Desuden kan arbejdsprogrammerne specificere, hvilken finansieringsordning der skal anvendes, og hvilket budget der er til rådighed.

3.6. Bureaukratiet beskæres: Enklere programgennemførelse, mere for pengene

- og
*FORENKLES
drastisk for at
give en bedre
betjening af
forskere og
innovatorer.*

At der var behov for forenkling, var det budskab, der allerhyppigst gik igen i høringen om EU's fremtidige forskningspolitik. Det er en uomgængelig forudsætning for den tilsigtede udvidelse af EU's forskningsindsats mht. spændvidde, tidshorisont og volumen, at rammeprogrammets måde at fungere på forenkles og rationaliseres.

Dette skal opnås på følgende måde:

- Der lægges færre byrder på ansøgerne i form af administrative og finansielle regler og procedurer, så de ikke belastes med så mange henvendelser, og papirarbejdet og tidsforbruget til igangsætning af projekter mindskes. Hovedlinjen bygger på tillid til forskerne. Konkret vil konsortierne få større selvstændighed, idet Kommissionens kontrolarbejde forenkles og koncentrerer mere om efterfølgende resultatkontrol end om forhåndskontrol, hvorved oplysnings- og rapporteringskravene reduceres. Derudover vil der blive indført elektronisk registrering for at undgå, at deltagerne skal levere de samme oplysninger flere gange, der vil blive gjort øget brug af totrinsproceduren for indsendelse af forslag, og høringsprocessen vil blive rationaliseret og forkortet, ved at arbejdet i udvalgene af nationale eksperter koncentrerer om gennemgang og godkendelse af alle arbejdsprogrammerne.
- Finansieringsordningen og finansieringsmåderne vil blive forbedret ved hjælp af et enklere system for beregning og udbetaling af tilskud og kontrol med pengenes anvendelse. Formerne for EF-tilskud rationaliseres og forenkles. Definitionen af støtteberettigede omkostninger og støttesatsen pr. aktivitet forenkles. Med dette formål foreslås det bl.a., at finansieringen i øget omfang – hvor det er muligt - sker ved engangsbeløb, og at modellerne for omkostningsrapportering afskaffes.
- Fremstillingsformen og sproget i alle dokumenter vedrørende rammeprogrammet forenkles (retsakter, tekniske bilag, arbejdsprogrammer, forslagsindkaldelser, kontrakter osv.), og kommunikationen forbedres på alle niveauer.

For at sikre at foranstaltningerne svarer til deltagernes behov og får den ønskede effekt, vil Kommissionen konsekvent afprøve forenklingstiltagene på en høringsgruppe af små forskningsenheder, f.eks. små virksomheder og universitetsforskerhold. Det er dem, der - sammen med grupper, som endnu ikke har deltaget i noget videre omfang, f.eks. forskere fra unge universiteter, fra mindre avancerede regioner og fra nye medlemsstater - står til at få mest ud af forenklingen.

Forenklet gennemførelse af rammeprogrammet til fordel for forskerne indebærer vilje til at give dem større selvstændighed og mere smidige muligheder på grundlag af tillid, formodet ansvarsfølelse og ansvarlighed. Jo mere denne vilje er fælles for alle EU-institutioner, jo større kan skridtene mod forenkling blive. Forenklingerne vil være i

overensstemmelse med finansforordningen for EU's almindelige budget. Kommissionen vil inden længe fremsætte forslag til ændring af finansforordningen.

3.7. Forvaltningen af rammeprogrammet optimeres

Et dobbelt så stort budget vil blive forvaltet uden forøgelse af Kommissionens personale

Starten på et nyt, ambitiøst rammeprogram med nye initiativer og forstærkning af de eksisterende foranstaltninger er en lejlighed til igen at se på, hvordan programmet forvaltes.

Til grund for forvaltningen ligger tre principper:

- høj virkningsgrad i gennemførelsen (valuta for pengene)
- koncentration af Kommissionens arbejde om politiske kerneopgaver
- klare ansvarslinjer og -fordelinger.

med støtte fra eksternaliseret forvaltning,

så det sikres, at forvaltningen bliver effektiv, og at man får mest muligt forskning for pengene, ved at administrationsudgifterne holdes under 6 % af forskningsbudgettet.

Europa-Kommissionens tjenestegrene har altid fuldstændigt og effektivt kunnet håndtere betydelige budgetstigninger for de foregående rammeprogrammer. Der er stærke grunde til at fastholde Kommissionens medvirken ved forvaltningen af forskningsprogrammerne, bl.a. den enestående erfaring med og generelle viden om europæiske forskningsmiljøer, den har opnået, men også de tilbagemeldinger, de giver til stor nytte for tilrettelæggelsen af EU's forskningspolitik, og medlemsstaternes tillid til denne fremgangsmåde, som sikrer mod usaglig hensyntagen til ønsker om "rimelig modydelse".

Med det syvende rammeprogram kan og bør der dog foretages ændringer.

Kommissionen skal forvalte et fordoblet F&U-budget uden personalestigning. Den foreslår derfor, at alle logistiske og administrative opgaver, dvs. opgaver uden politiske elementer, løses uden for huset. Derfor vil en del af de opgaver, der nu varetages af Kommissionen, blive eksternaliseret under Kommissionens ansvar. Det gælder især opgaver, der indebærer mange små aktiviteter uden at resultere i tilbagemeldinger, der er væsentlige for fastlæggelsen af programmer og politikker.

Med den nye fremgangsmåde vil en stor del af budgettet for det syvende rammeprogram, der repræsenterer et stort antal administrative transaktioner blive varetaget af et forvaltningsorgan⁸. Det gælder særlig Marie Curie-aktiviteterne og støtten til små og mellemstore virksomheder; desuden bliver der tale om forvaltningsopgaver i relation til andre FTU-projekter, herunder samarbejdsprojekter. Samme metode vil blive benyttet til gennemførelse af aktiviteterne i Det Europæiske Forskningsråd, der skal ledes af en

⁸ Forvaltningsorganer er administrative strukturer, som Kommissionen på eget ansvar kan overdrage opgaver i forbindelse med forvaltningen af fællesskabsprogrammer. Forvaltningsorganernes vedtægter er fastlagt i Rådets forordning (EF) nr. 58/2003 af 19. december 2003.

forsamling af fremtrædende forskere. På denne måde sikres det, at forskningsrådet kommer godt i gang og kan arbejde med den grad af selvstændighed og synlighed, ansvarlighed og gennemsigtighed, som bliver afgørende for dets troværdighed. Når forskningsrådet har stået sin prøve, vil Kommissionen under hensyntagen til mulighederne for at styrke dets indflydelse, f.eks. med hensyn til at fremskaffe nationale forskningsmidler, overveje, om Det Europæiske Forskningsråd skal have en juridisk uafhængig struktur, f.eks. på grundlag af traktatens artikel 171.

Når der er tale om initiativer i stor skala (især på grundlag af traktatens artikel 169 og 171) og om EU's bidrag til samordning og indbyrdes åbning af nationale programmer, vil deltagerne og de berørte selv forvalte de bevilgede beløb.

Sammen med forenklingen vil disse foranstaltninger gøre det muligt for Kommissionen at holde de administrative udgifter under den sats på 6 % af forskningsbudgettet, der blev vedtaget for sjette rammeprogram. De vil også yde den bedste sikkerhed for effektiv gennemførelse af rammeprogrammet under behørig hensyntagen til åbenhed og ansvarlighed. Alt efter hvilke erfaringer de første år med det syvende rammeprogram giver, vil denne fremgangsmåde enten blive anvendt i større udstrækning eller taget op til fornyet overvejelse.

4. ET FORSKNINGSBUDGET PÅ NIVEAU MED EU'S AMBITIONER

Fordoblingen af EU's forskningsbudget er ikke en mulighed, men en nødvendighed:

Afgørelsen af budgettet for det syvende rammeprogram bliver en troværdighedsprøve, der vil vise, hvor alvorligt EU tager løftet om at virkeliggøre Lissabon-ambitionerne som fremsat ved midtvejsevalueringen.

Under henvisning til de to meddelelser om de nye finansielle overslag fra februar og juli 2004⁹ foreslår Kommissionen at fordoble EU's forskningsbudget. Det gør den på grundlag af følgende omhyggeligt afvejede argumenter:

4.1. Den mere vidtgående indsats under rammeprogrammet, som nyder bred opbakning, kræver dobbelt så store midler

- hvis man skal kunne reagere på Europas enorme forskningspotentiale og forsknings efterspørgsel

For at kunne søsætte vigtige nye initiativer og samtidig styrke den nuværende indsats der, hvor dens virkninger og merværdi er anerkendt, må man nødvendigvis afsætte betydeligt større EU-midler til forskning. Det bør man ikke se som en udgift, men som den bedst mulige investering i Europas fremtid.

Rammeprogrammerne har nu i temmelig lang tid været overtegnede, og urimeligt mange projekter af højeste kvalitet har måttet afvises, udeluk-

⁹ KOM (2004) 101 af 26.02.2004 og KOM (2004) 487 af 14.07.2004

kende fordi midlerne ikke har slået til. Finansieringen må op i en ny størrelsesorden, hvis dette store tab af forskningspotentiale skal stoppes.

Samtidig er der tvingende argumenter for at udvide rammeprogrammets rækkevidde for at få bedre muligheder for at satse på områder af central eller stigende betydning.

4.2. Et løft til rammeprogrammet vil trække flere nationale og private investeringer med sig

- hvis EU skal bidrage til at 3 %-målet nås

Sideløbende med en øget indsats fra medlemsstaternes side vil en fordobling af rammeprogrambudgettet få en dobbelt effekt for indfrielsen af Barcelona-målet om at bruge 3 % af BNP på forskning og udvikling.

*- hvis program-
mets stærke
løftestangeffekt
på private inves-
teringer skal
udnyttes*

Det vil sende et klart signal om betydningen af en seriøs stigning i offentlige og private F&U-investeringer i hele Europa, jf. Lissabon- og Barcelona-målene. En fordobling af rammeprogrammets budget vil bringe de samlede offentlige F&U-udgifter i EU25 op på 0,96 % af BNP, tæt på 1 %-målet, og det vil være en stærk tilskyndelse for medlemsstaterne til at sætte fornyet gang i deres egen indsats.

Desuden vil det få en betydelig løftestangeffekt over for private investeringer i forskning og udvikling. Hver euro, det offentlige giver ud til F&U, trækker 93 cent med sig i erhvervsmæssige F&U-investeringer. Denne sneboldeffekt er typisk større for EU's end for medlemsstaternes bevillinger, fordi EU's investeringer har større økonomiske multiplikatoreffekter på grund af de EU-støttede projekters karakter af tværnationalt samarbejde, fordi den forretningsmæssige risiko reduceres i kraft af inddragelsen af de større aktører i erhvervslivet og fordi det bedre sikres, at resultater og løsninger kan anvendes i hele EU. Fordoblingen vil styrke erhvervslivets tillid til at Europa holder sine løfter og har en attraktiv fremtid at byde på.

4.3. En fordobling af F&U-investeringerne vil sætte EU i stand til at tage nye videnskabelige og teknologiske udfordringer op

*- hvis de globale
udfordringer
skal tages op*

Forskningens omkostninger stiger, navnlig på grund af øget brug af instrumenter og infrastruktur, der koster dyrt. Derfor er der brug for mere støtte, hvis man skal opnå virkninger af samme omfang som under tidligere rammeprogrammer.

Der dukker desuden nye forskningsfelter op, som rammeprogrammet bør yde støtte til. Det er områder, hvor det langsigtede økonomiske udbytte er stort og risikoen og forskningsomkostningerne høje, så det kun giver mening at deles om risikoen og udbyttet på EU-niveau. Alene kan ingen medlemsstat virkeliggøre brintøkonomien eller fusionsenergien.

4.4. EU's indsats har stor betydning for effektiviseringen af EU's forskningssystem

- hvis fragmenteringen af forskningen og investeringerne skal mindskes

Fordi indsatsen på EU-plan giver stor ekstra merværdi og nøje overholder nærhedsprincippet, kan den i mange tilfælde være en mere effektiv måde at give offentlige penge ud på til forskning. At finansiere forskning på europæisk plan gør det muligt at samle en kritisk masse af ressourcer, at dele viden og anlæg mellem mange lande, at stimulere resultatformidlingen over hele EU og at tilrettelægge en mere effektiv mekanisme for gennemførelse af forskning med relevans for fælleseuropæiske politiske udfordringer (klimaændringer eller fødevarerikkerhed f.eks.). Mere EU-forskning betyder mindre spredte bestræbelser gennem stærkere koordinering, mere formidling og højere kvalitet gennem konkurrence. I EU fordeles cirka 94 % af de offentlige forskningsmidler i de enkelte medlemsstater, mens størsteparten af den statslige F&U-støtte i USA afgøres på forbundsplan.

4.5. Et større syvende rammeprogram vil give Lissabon-strategien en saltvandsindsprøjtning

- og hvis der skal gang i vækst og jobskabelse.

En fordobling af EU's forskningsbudgetter vil få afgørende positiv virkning for den økonomiske vækst i EU som helhed. De økonomiske modeller, der er brugt til at vurdere virkningerne af det foreslåede syvende rammeprogram¹⁰, viser, at en fordobling af budgettet vil skabe mere vækst hvert år, således at BNP forventes at ligge mellem 0,5 % og 1 % højere i 2030 (i forhold til et scenario med fortsat moderat vækst i rammeprogrammidlerne). Modellerne viser, at der vil blive skabt næsten en million ekstra job i samme periode, og at EU's konkurrenceevne vil blive bedre: Eksporten ud af EU stiger med omkring 0,6 % frem til 2030, mens importen falder med op til 0,3 % i forhold til et scenario, hvor rammeprogrammet udvikler sig som hidtil.

Hvad de samfundsmæssige virkninger angår, vil et styrket rammeprogram give yderligere fremskridt på felter som sundhed, sikkerhed, udnyttelse af den menneskelige kapital og skabelsen af et europæisk arbejdsmarked for videnarbejdere. På miljøfronten vil det medvirke til bedre forvaltning af naturressourcerne, indkredsning af teknologier, der giver både økonomisk og økologisk gevinst, samt bedre forståelse af miljøforhold og dermed bedre muligheder for at forudse miljøets udvikling.

¹⁰ SEC(2005) 430 Impact Assessment and ex-ante evaluation for the proposal for the Council and European Parliament decisions on the 7th Framework Programme.

5. I TILSLUTNING TIL "LISSABON-MÅLENE"

Man kan vanskeligt forestille sig Lissabon-målene indfriet uden en drastisk forøgelse af EU's "investerings- og vækstfremmende" udgifter. Derfor er en velfungerende europæisk forsknings-, teknologi- og innovationspolitik inden for et fuldt udbygget europæisk forskningsrum en nødvendighed.

Det syvende rammeprogram er tænkt som rygraden i opbygningen af et europæisk vidensamfund. For første gang skal programmet spænde over en periode på syv år. Det giver det et nyt perspektiv og en ny styrke, ikke mindst i betragtning af, at det synkroniseres og samordnes tæt med alle de vækstunderstøttende initiativer i de nye finansielle overslag. På grundlag af en ekstern evaluering kan Kommissionen midtvejs i programmet stille forslag om ændringer til rammeprogrammet og tage forvaltningsordningerne op til fornyet overvejelse. Kombinationen af den længere løbetid og muligheden for en midtvejsrevision sørger på en gang for kontinuitet og smidighed

Med passende ressourcer i ryggen og med en mere strømlinjet og forskervenlig gennemførelse vil det syvende rammeprogram få afgørende betydning for opbygningen af det europæiske forskningsrum som vejen til videnbaseret vækst.

Det Europæiske Fællesskabs syvende rammeprogram (samlet maksimumsbeløb¹¹ (mio. EUR), delbeløb og forventet fordeling, 2007-2013)											
	Temaer	Sundhed	Biotek, fødevarer, landbrug	Informations-samfundet	Nanoteknologi, materialer, produktion	Energi	Miljø	Transport	Samfunds-økonomi	Sikkerhed og rummet	
SAMARBEJDE	•Alle finansieringsordninger anvendes, inklusive internationalt samarbejde	8 317	2 455	12 670	4 832	2 931	2 535	5 940	792	3 960	44 432
IDEER	Det Europæiske Forskningsråd										11 862
MENNESKER	Marie Curie-aktiviteter										7 129
KAPACITET	Forskningsinfrastruktur										3 961
	Forskning til fordel for små og mellemstore virksomheder										1 901
	Videnregioner										158
	Forskningspotentiale										554
	Forholdet mellem videnskab og samfund										554
	internationalt samarbejde										358
FFC	Det Fælles Forskningscenter										1 817
EF I ALT											I alt 72 726
Euratom (2007-2011)¹²											3 092

¹¹ Alle beløb er i løbende priser beregnet på grundlag af faste 2004-priser.

¹² Det Europæiske Atomenergifællesskabs (Euratoms) syvende rammeprogram for forskning og uddannelse på det nukleare område (2007-2011) omfatter fusionsenergiforskning, nuklear fission og strålingsbeskyttelse samt FFC's nukleare aktiviteter. For de fem år er det samlede budget 3.092 mio. EUR, deraf 539 mio. EUR til FFC.

